

August 2011

[JKG]

Brug følsomhedsanalyser aktivt

Sæt resultatet i forhold til usikkerheden på forudsætningerne og vis egne forventninger til udviklingen.

Følsomhedsanalysens formål er at vise beregningens stabilitet over for ændringer i de anvendte forudsætninger. Derfor er følsomhedsanalysen også en væsentlig del af beregningen, hvad enten der er tale om et drifts- og likviditetsbudget eller en investeringsberegning.

Der er imidlertid stor forskel på, hvordan følsomhedsanalyserne bliver udarbejdet og anvendt. Ofte bliver følsomhedsanalysen lavet som vist i tabel 1 med en udregning af konsekvensen ved en ændring, på noget der svarer til +/- 10 procent af udgangspunktet, på nær renteomkostningerne, der traditionelt vises med +/- 1 procentpoint.

Tabel 1 Følsomhedsanalyse +/- 10 %

Ved ændring af	Betydning, årets resultat
+/- 20 øre pr. kg EKM	+/- 270.000
+/- 100 kg mælk pr. ko	+/- 50.000
+/- 10 % i indkøbt foder/forbrug	+/- 70.000
+/- 10 % i udbytte/pris på salgsafgrøder	+/- 40.000
+/- 1 % i rente på gæld	+/- 220.000

Dette giver information om, hvor de store penge er i produktionen, og dermed hvor der potentielt er en stor risiko. Selvom tabel 1 viser værdierne på udvalgte ændringer, er det egentlige udbytte af tabellen reelt set kun et billede af størrelsesforholdet mellem indtægter og omkostninger. Der er således ikke nogen information om, hvor sandsynligt en ændring på 10 % er, eller om stigning eller fald vurderes mest sandsynligt.

Med følsomhedsanalysen som en del af risikohåndteringen, er formålet netop at vise effekten af de ændringer, man anser for at være mest sandsynlige i perioden. Den anvendte mælkepris i budgettet er eksempelvis på 2,65 kr. pr. kg EKM. Ud fra denne pris, der ligger i den høje ende af de sidste 10 års priser, vil den relevante følsomhedsberegning muligvis være som vist i tabel 2.

Tabel 2 Uddrag af følsomhedsanalyse med forskellig ændring + og -

Ved ændring af	Betydning, årets resultat
+ 5 øre pr. kg EKM	+67.500 kr.
- 15 øre pr. kg EKM	-202.500 kr.

Om det lige skal være + 5 og -15 øre, er op til den enkelte at vurdere i situationen. Det væsentlige er, at man forholder sig til, at sandsynlighederne for en ændring på +/- 10 % ikke nødvendigvis er lige store. Og vigtigere endnu, at man i budgettet arbejder med det mest sandsynlige scenarie, men samtidig viser, hvor store udsving man forventer, hvis der sker ændringer.

Til at sætte yderligere fokus på stabiliteten i det bagvedliggende budgets resultater, kan man med fordel vælge at tilføje informationen om, hvilken ændring man anser for at være mest sandsynlig. Det kunne komme til at se ud som i tabel 3.

Tabel 3 Uddrag af følsomhedsanalyse med skala for sandsynlighed

Ved ændring af	Betydning, årets resultat	Sandsynlighed for udfald
+ 5 øre pr. kg EKM	+67.500 kr.	Middel
- 15 øre pr. kg EKM	-202.500 kr.	Lav

I ovenstående eksempel er der kun angivet tre muligheder for den fremtidige pris, uændret (2,65 kr.), stigning og fald. Det er vurderet, at der er større chance for, at prisen stiger, end at den falder, men at en eventuel stigning vil være lille, mens et fald forventes at være stort. Anvendelse af følsomhedsanalyse på denne vis er mere omfangsrig, end en standardberegning, der viser effekten af +/- 10 % på de væsentligste poster. Ved at lave denne type følsomhedsanalyse opnår man til gengæld en væsentlig bedre formidling af landmandens forventning til udviklingen og stabiliteten i det budgetterede resultat. Og da langt de fleste landmænd (og konsulenter) i forvejen har en given forventning til det kommende års udvikling, så er det et begrænset stykke ekstra arbejde at notere forventningen sammen med følsomheden på resultatet.

Som alternativ til at bruge lav/middel/høj til at vise sandsynligheden for ændring, kunne man vælge at vise en værdi på eksempelvis 20 % eller 30 % sandsynlighed for et udfald. Fordelen ved at anvende tal på en skala fra 1 til 100 giver umiddelbart mulighed for at ramme mere nøjagtigt. Men da der er tale om et kvalificeret gæt på usikkerheden om en fremtidig hændelse, kan en eksplicit angivelse af 20 % sandsynlighed for en ændring komme til at give et indtryk af væsentlig større præcision end beregningen har grundlag for. Derfor anbefales det at anvende lav/middel/høj til vægtning af udfaldene.

I dette eksempel er det kun mælkeprisen, der er beskrevet. Såfremt det er følsomhed på udbytte eller produktivitet, vil der være grundlag for en nærmere beskrivelse af hvilke ændringer, der er foretaget i produktionen. Dette vil typisk indgå i dialogen under udarbejdelsen af budgettet, og er derfor en naturlig del af både budget og følsomhedsberegning.